

Innhold

Forord	5
DEL 1	
EIENDOM OG SERVITUTTER	19
Eiendomsrett	21
<i>Karen Eg Taraldrud</i>	
Sammendrag	21
1 Innledning	21
2 Begrunnelser for privat eiendomsrett	22
2.1 Eiendomsrett til beste for eieren selv	22
2.2 Eiendomsrett til beste for samfunnet	23
2.3 Eiendomsrett som menneskerettighet	23
2.4 Eiendomsrett og andre hensyn	24
2.4.1 Eiendomsrett eller allmenningens tragedie	24
2.4.2 Eiendomsrett og fordeling av ressurser	25
2.4.3 Eiendomsrett hos private eller fellesskapet	25
2.4.4 Samisk tradisjon	25
3 Objekt for eiendomsrett	26
3.1 Eiendomsgrenser	26
3.2 Eiendommens bestanddeler	27
4 Hvem kan være eier?	28
5 Teori om eiendomsrettens innhold	29
5.1 Eldre eiendomsrettsbegreper	29
5.2 Eiendomsrett i gammel nordisk tradisjon	29
5.3 Eiendomsrett i nyere norsk tradisjon	32
6 Eiers beføyelser	34
6.1 Elastisitet, positiv og negativ avgrensning	35
6.2 Kapitalverdi	35

6.3	Avkastning	35
6.4	Residualrett	36
6.5	Suksesjonsrett	36
6.6	Eiendomsrett foreldes ikke	36
6.7	Eiers negative råderett.	37
6.8	Har eiendomsretten en pliktside?	37
6.8.1	Nabohensyn	38
7	Erverv av eiendomsrett til fast eiendom	38
7.1	Originære erverv	39
7.2	Derivative erverv	40
7.2.1	Kjøp	40
7.2.2	Ekspropriasjon	41
7.3	Ekstinktive erverv	41
7.3.1	Hevd	41
7.3.2	Alders tids bruk	42
7.3.3	Ekstinksjon etter tinglysningsloven	42
7.3.4	Ulovfestet ekstinksjon	42
8	Offentlige rådighetsreguleringer av fast eiendom	43
8.1	Statens reguleringsrett.	43
8.1.1	Reguleringshensyn	43
8.1.2	Faktisk eller rettslig rådighetsregulering	44
8.2	Andre retter for staten	44
9	Privates råderetter over fremmed eiendom	44
9.1	Total råderett over annens eiendom	45
9.2	Avgrensning mot festerett	45
10	Offentlig beskyttelse	46
10.1	Vernet etter Grunnloven § 105 og EMK P1-1	46
10.2	Offentlig registrering av eierrett etter tinglysningsloven og matrikkellova	47
10.3	Offentlig forfølgelse av urettmessigheter mot privat eiendom	48
10.4	Beskyttelse av eiers rett i privatrettslige tvister	49
10.5	Forvaltningsrettslige regler og prinsipper	50
11	Oppsummering	50
	Om bergregalet og andre grunnregale.	55
	<i>Karl Arne Utgård</i>	
	Samandrag	55
1	Presentasjon	55
2	Grunnleggende om regale	57

2.1	Omgrepet <i>regale</i>	57
2.2	Framveksten av <i>regale</i>	57
2.3	Synspunkt på forholdet til romarretten	58
2.4	Synspunkt på <i>regale</i> i norsk juridisk teori frå 1814–1905	59
3	Kløyvd eigedomsrett	60
4	Retten til vrak og anna havrak og til særlege <i>regale</i>	62
4.1	Ymse typar av funn	62
4.2	To andre <i>regale</i>	63
5	Statens rett i og til allmenningane	63
5.1	Allment	63
5.2	Kongens rett til å bygsle bort rydningsplassar	63
5.3	Kongens rett til sal av overskotstømmer	64
5.4	Kongens og statens eigedomsrett til allmenningane	66
6	Bergregalet	67
6.1	Etableringa av bergregalet	67
6.2	Nærare om bergregalet	69
6.3	Gjennomgang av rettspraksis og teori om bergregalet	70
6.4	Minerallova 2009	72
6.5	Evalueringa av minerallova 2009	73
	Veggrunn og eiendomsopplysningene i matrikkelen	78
	<i>Birgitte Akerhaugen</i>	
	Sammendrag	78
1	Veggrunn og eiendomsopplysningene i matrikkelen	78
1.1	Tema og avgrensinger	78
1.2	Kort om språk- og begrepsbruk	80
1.3	Vegklasser og forvaltningsansvaret i historisk perspektiv	81
1.4	Kilder og metodebruk	81
2	Matrikkelen er fortsatt «under oppbygging»	82
2.1	Matrikkelinformasjonen om veg – situasjonen i dag	82
2.2	Kort om forholdet mellom veggrunn, grunnbøker og grunneiendomsdelen av GAB-registeret	86
3	Veggrunnen og det gamle skattesystemet på landet	87
3.1	«Eiendom» – et begrep som passer dårlig på veggrunn	87
3.2	Håndtering av veggrunn i delingssammenheng før 1909	88
3.3	Vegarbeidsplikten som del av skattesystemet	90
3.4	Fradeling av veggrunn etter at skylddelingsloven trådte i kraft	90
4	Grenseregistreringer og -markeringer, innenfor og utenfor grunnbokssystemet	92

4.1	Kontroll med eiendomsgrensene var grunneiernes ansvar	92
4.2	Gjerdene som grensemarkering langs veg.	93
4.3	Vegene i eiendomssammenheng i tiårene før 1980.	97
4.4	Vegene i eiendomssammenheng i tiårene etter 1980	99
5	Fra GAB og DEK til sentral matrikkel	103
5.1	Konverteringsarbeid med vegutfordring	103
5.2	Grunnboksregistrerte «vegskylddelinger» dukket opp i matrikkelen	105
5.3	Forskjellen mellom uregistrert og umatrikulert grunn	106
5.4	Matrikulering av umatrikulert veggrunn	107

Fra villastrøksbestemmelser (strøksservitutter) til småhusplan – om betydningen av servitutter før og nå 113

Helén Elisabeth Elvestad

Sammendrag.	113
1 Innledning	113
1.1 Begrepsavklaringer	114
1.1.1 Strøksservitutter.	114
1.1.2 Småhusplan.	115
2 Virkemidler for å styre arealbruk.	116
3 Politiske og juridiske virkemidler for styring av arealbruk gjennom 200 år.	118
3.1 Tidsepoken fra 1800 til 1929	118
3.2 Tidsepoken fra 1929 til 1985	121
3.3 Tidsepoken fra 1985 til 2018	124
3.4 Høyesterettspraksis.	126
4 Avsluttende drøfting	130

Bedre tilgang på informasjon i grunnboka – med fokus på synliggjøring av strøksservitutter 136

Helén Elisabeth Elvestad, Bent Hulegaard Jensen og Line Hvingel

Sammendrag.	136
1 Innledning	137
2 Om eiendomsregistreringen	138
3 Eiendomsregisterets oppbygging i Norge og Danmark.	140
3.1 Eiendomsregisterets oppbygging i Norge	140
3.2 Eiendomsregisterets oppbygging, Danmark	146
3.2.1 Det danske tinglysingssystemet – innhold og oppbygging.	146

3.2.2	Servitutters tilgjengelighet i det danske tinglysningssystemet	148
4	Tilgjengeliggjøring av informasjonen i grunnboka.....	151
4.1	Innledning	151
4.2	Brukervennlighet.....	152
4.3	Organisering	155
4.4	Teknologisk løsning	156
5	Konklusjon.....	157
DEL 2		
JORDSKIFTE	.....	159
Forholdet mellom matrikkelregelverket og jordskifteregelverket....		
<i>Veronica Trygstad</i>		
Sammendrag.....		161
1	Innledning	162
1.1	Tema og problemstilling.....	162
1.2	Metode	163
1.3	Tidligere arbeid	163
1.4	Begrepsavklaring	164
1.5	Artikkelens oppbygning.....	166
2	Lovhistorien.....	166
2.1	Innledning	166
2.2	Lov om Jords og Skovs Udskiftning av 1857 og utskiftningsloven av 1882.....	168
2.3	Skylddelingsloven av 1909	169
2.4	Utskiftningsloven av 1934 (endringslov). Grensegangssak som egen sakstype.....	170
2.5	Jordskifteloven av 1950.....	170
2.6	Overgangen fra skatteregister til eiendomsregister, og delingsloven.....	170
2.7	Jordskifteloven av 1979, endringsforslag i 1998, og ny jordskiftelov i 2013	172
2.8	Matrikkelloven og krav om publisitet.....	174
2.9	Jordskifterettens rapporteringsplikt til matrikkelmyndigheten	175
3	Matrikkelføring av saker for jordskifteretten	177
3.1	Innledning	177

3.2	Manglende koordinering mellom matrikkelloven og jordskifteloven. To eksempler.	178
3.2.1	Matrikkelføring av resultat av sak for jordskifteretten. . .	178
3.2.2	Disposisjonsprinsippet og matrikkelføring	180
4	Avslutning.	185
Beiteordninger som sak for jordskifteretten		197
<i>Helén Elisabeth Elvestad og Per Kåre Sky</i>		
	Sammendrag.	197
1	Innledning	197
1.1	Bakgrunn og formål	197
1.2	Jordskifterettens kompetanse.	198
2	Metode og litteratur.	201
2.1	Metode	201
2.2	Litteratur	203
3	En analyse av beiteordningene	204
3.1	Innledning	204
3.2	Analyse av jordskifteavgjørelsene	205
3.3	Hva kan vi trekke ut av denne gjennomgangen av generell interesse?	213
4	Avslutning.	217
Jordleie, jordskifte og utradisjonelle arealbytter.		222
<i>Helén Elisabeth Elvestad og Per Kåre Sky</i>		
	Sammendrag.	222
1	Innledning	223
2	Bestemmelser i jordskifteloven.	226
2.1	Innledning	226
2.2	Formålsbestemmelsen i jordskifteloven	226
2.3	Krav om sak og om de formelle vilkårene for jordskifte.	228
2.4	Saklig og geografisk avgrensning av saken	228
2.5	Kort om de materielle vilkårene for å gjennomføre sak	230
2.6	Arealbytte og deling av eiendom.	232
2.7	Jordskiftegrunnlaget og verdsetting	233
2.8	Arbeidet med eiendomsutforming og jordskifteløsningen . . .	234
2.9	Sakskostnader, gebyr og rettsmiddel.	238
3	Utradisjonelle arealbytter	238
4	Forholdet til konsesjonsloven, jordloven og odelsloven	240
4.1	Innledning	240
4.2	Konsesjonsloven	240

4.3	Jordloven	241
4.4	Odelsloven	242
5	Avsluttende refleksjoner	243
Hjemmelsgrunlaget for tiltaksjordskifte – lovutviklingen		247
<i>Heidi Udnes</i>		
	Sammendrag	247
1	Innledning	247
1.1	Tema og problemstilling	247
1.2	Metode	248
1.3	Disposisjon og avgrensning	249
2	Jordskifte ved utbygging av større vegger	249
2.1	Veiloven 1912 og innstilling til ny veglov	249
2.1.1	Utredning fra regionplankomiteén	251
2.1.2	Ny bestemmelse i vegloven	252
3	Samferdselsjordskifte	254
3.1	NOU 1976: 50	254
3.1	Revisjon av jordskifteloven	255
3.1.1	Vilkår for jordskifte	255
3.1.2	Kravkompetanse ved jordskifte etter § 1 andre ledd.	257
3.1.3	Skjønnskompetanse	257
3.1.4	Utlegging av areal til «særskilde foremål»	259
3.1.5	Stedlig kompetanse	261
4	Utbyggingsjordskifte	261
4.1	Vurdering av fremtidige arbeidsoppgaver for jordskifteretten	261
4.2	Bakgrunnen for lovrevisjonen i 1998	263
4.3	Endringer ved lovrevisjonen	265
4.3.1	Utvidelse av hjemmel for jordskifte	265
4.3.2	Kravkompetanse	266
4.3.3	Skjønnskompetanse	267
4.3.4	Stedlig kompetanse	267
5	Tiltaksjordskifte	268
5.1	Bakgrunn for revisjonen	268
5.2	Endringene	269
5.2.1	Strukturelle endringer og begrepsavklaring	269
5.2.2	Kravkompetanse	270
5.2.3	Vilkårene for jordskifte	271
5.2.4	Areal til særskilte formål	273
5.2.5	Skjønnskompetansen	273

5.2.6 Stedlig kompetanse.....	274
6 Avsluttende refleksjoner.....	275

Verdsetting: jordskifteloven § 3-15 1. ledd vs. verdsetting ved ekspropriasjon 279

Sølve Bærug

Sammendrag.....	279
1 Innledning	279
2 Forskjell i verdsettingen	282
2.1 Skatt	282
2.2 Salgsverdi, bruksverdi, utgifter til attkjøp	283
2.3 «ei form for bruksverdi».....	287
2.4 Andre verdibegreper enn etter ekspropriasjonerstatningsloven	288
2.5 Påregnelighetsvurderingen.....	289
2.6 Ekspropriasjonerstatningsloven § 5: salgsverdi	290
2.7 Fradragsreglene i ekspropriasjonerstatningsloven § 5 3. og 4. ledd	291
2.7.1 Vurdering av bruksverdi	291
2.7.2 Hensyn til eieren i vurderingen av bruksverdi	291
2.7.3 Verdsetting av naturressurser	293
2.7.4 Det faktiske nivået på faktorene i bruksverdikalkylen... ..	293
2.8 Utgifter til attkjøp.....	293
2.9 Ulemper på resteiendommen.....	294
2.10 Fordeler for gjenværende eiendom	295
2.11 Tidspunktet for verdsettelsen.....	296
3 Avsluttende refleksjoner	296

Domstolenes adgang til å beslutte ekspropriasjon etter veglova § 53..... 300

Ingrid Wang Larsen og Fredrik Holth

Sammendrag.....	300
1 Innledning	300
2 Noen kjennetegn ved ekspropriasjonsprosess i et forvaltningsrettslig perspektiv	302
3 Ekspropriasjon til privat veg i et historisk perspektiv	306
4 Offentligrettslig regulering av private vegger	308
5 Vilkårene for ekspropriasjon etter veglova § 53	309
5.1 Innledning og oversikt	309

5.2	Nærmere om interesseavveiningen etter veglova § 53 – en gjennomgang av rettskildene	311
5.3	Offentlige planer og tillatelsers betydning for interesseavveiningen etter veglova § 53.....	317
5.3.1	Interesseavveiningen etter veglova § 53 når det foreligger reguleringsplan	318
5.3.2	Interesseavveiningen etter veglova § 53 når det ikke foreligger en reguleringsplan.....	320
5.3.3	Interesseavveiningen etter veglova § 53 når tillatelse gis etter annet lovverk	322
5.3.4	Reguleringsplanens betydning for plassering av vegen... ..	322
6	Er domstolen innrømmet et «kan-skjønn» etter veglova § 53?.....	323
7	Oppsummering og konklusjon	325
	Intensjonen med å fordele planskapt verdiar	329
	<i>Cathrine Liss Hoddevik</i>	
	Samandrag	329
1	Innleiing	329
1.1	Problemstilling og avgrensing	329
1.2	Rettspraksis og tidlegare forskning	330
1.3	Forskningsmetode.....	333
2	Utviklinga i Noreg frå strandplanlov til «fordeling av planskapt netto verdiauke».....	335
2.1	Strand- og fjellplanlov	335
2.2	Arealplanfaget	337
2.2.1	Plan- og bygningslov 1985	338
2.2.2	Stortingsmelding nr. 31 (1992–93) og Stortingsmelding nr. 29 (1996–97)	338
	Stortingsmelding nr. 31 (1992–1993)	338
	Stortingsmelding nr. 29 (1996–97)	339
2.2.3	Verkemiddel for ei betre arealutnytting i byar og tettstadar	340
2.2.4	Planlovutvalet – første og andre delutgreiing	342
	Første delutgreiing	342
	Andre delutgreiing	343
2.2.5	Revisjon av plan- og bygningslova 1985	343
2.2.6	Dagens plan- og bygningslov	344
2.3	Jordskiftefaget	345
2.3.1	Innleiing	345
2.3.2	Jordskiftelova av 1979	345

2.3.3	Jordskifteverkets framtidige arbeidsoppgåver	349
2.3.4	Forslag til jordskiftevirkemidler i byer, tettsteder og hytteområde – urbant jordskifte – Movik-rapporten	350
2.3.5	Ot.prp. nr. 78 (2004–2005).	352
2.3.6	Revisjon av jordskiftelova 1979	352
2.3.7	Lov om fastsetjing og endring av eigedoms- og rettshøve på fast eigedom m.m. (jordskiftelova)	354
3	Rammeverk for fordeling av planskapte verdiar.	355
3.1	Den institusjonelle organiseringa	355
3.2	Organisering av jordskifteretten som domstol.	357
4	Drøfting	358
4.1	Intensjonen med fordeling av planskapte verdiar	358
4.2	Institusjonelle utfordringar med dagens reglar	359
5	Avsluttande refleksjonar	361
DEL 3		
	FORHANDLING	367
	Forhandlinger ved private forslag til reguleringsplaner	369
	<i>Terje Holsen</i>	
	Sammendrag	369
1	Bakgrunn og innledning	370
2	Arenaer, aktører og spilleregler	372
2.1	Institusjoner.	372
2.2	Regler og normer i utarbeidelse og behandling av private reguleringsforslag	373
2.3	Reguleringsprosessenes arenaer og aktørenes tilgang til disse	374
3	Forhandlinger ved utarbeidelse av private planforslag.	379
3.1	Forhandlingsteoretisk utgangspunkt.	379
3.2	Detaljregulering som institusjonell ramme for forhandlinger	381
	Tillit som grunnlag for forhandlingsresultat.	384
4	Oppsummert	387

Forhandlingar om minneleg løysing ved grunnerverv	392
<i>Om grunnerverv hjå Statens vegvesen</i>	
<i>Sæmund Stokstad</i>	
Samandrag	392
1 Innleiing	392
1.1 Bakgrunn	392
1.2 Problemstilling og føremål	393
1.3 Oppbygging og avgrensing	394
2 Teoretisk grunnlag og føresetnader for analyse og drøftingar	395
2.1 Rammeverksmodell for grunnervervsforhandlingar	395
2.2 Prosessen	396
2.3 Teoretisk plassering	401
2.4 Kven forhandlar	405
2.5 Val av forhandlingsarena	406
2.6 Det første tilbodet og nye forhandlingsselement	406
2.7 Bruk av trugslar i forhandlingar	407
3 Data og metode	407
4 Drøfting av dei forhandlingsteoretiske kjenneteikna	409
4.1 Kven forhandlar	409
4.2 Val av forhandlingsarena	409
4.3 Det første tilbodet og nye forhandlingsselement	410
4.4 Bruk av trugslar om oreigning ved grunnervervsforhandlingar	411
5 Konklusjonar	412
5.1 Asynkrona forhandlingar og val av forhandlingsmetode	412
5.2 Skeivheit i forhandlingane	413
5.3 Avslutning	416
 Lovregister	 421
 Domsregister	 428
 Stikkordregister	 433